

ВІДГУК

офіційної опонентки, докторки психологічних наук, професорки Ляш Оксани Павлівни, професорки кафедри психології та соціальної роботи Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського на дисертацію Поєзніка Олександра Володимировича «Соціальна креативність як чинник професійної компетентності майбутніх економістів», поданої до захисту в спеціалізовану вчену раду ДФ 58.082.061 Західноукраїнського національного університету на здобуття ступеня доктора філософії із спеціальності 053 – Психологія.

Актуальність теми дисертації зумовлена тим, що соціальна креативність є ключовою навичкою для сучасної взаємодії, адже зростає складність соціальних зв'язків і виникає дедалі більше проблемних ситуацій. Недостатній рівень соціальних здібностей може ускладнювати як професійні, так і особистісні досягнення, що актуалізує розвиток креативності у цій сфері. Це особливо важливо для фахівців, які повинні оперативного знаходити нестандартні рішення у соціальних взаємодіях. Дослідження українських і зарубіжних науковців підтверджують значення соціальної креативності як ресурсу для ефективного спілкування та самореалізації. Особливо актуально це питання для майбутніх економістів, де потрібна здатність до швидкого вирішення соціальних та комунікативних завдань. Соціальна креативність допомагає їм ефективно знаходити нові рішення для міжособистісних і соціальних ситуацій, що підвищує рівень їх професіоналізму. Таким чином, соціальна креативність залишається важливою складовою сучасної соціальної компетентності.

Новизна дослідження та одержаних результатів. Наукова новизна дисертації О.В. Поєзніка полягає в тому, що вперше виокремлено позитивний вплив соціальної креативності на розвиток професійної компетентності економіста та визначено її основні предиктори. Розширено уявлення про психологічні кореляти соціальної креативності майбутніх економістів, зокрема

щодо зв'язку її параметрів з соціальними характеристиками темпераменту, емоційним інтелектом, діалогічністю спілкування та креативністю. Виявлено, що високий рівень соціальної креативності та академічної успішності сприяє формуванню комунікативних якостей майбутніх фахівців. Встановлено основні предиктори соціальної креативності, такі як швидкість, оригінальність та гнучкість мислення. Досліджено вікову динаміку розвитку соціальних здібностей у студентів різних курсів і спеціальностей галузі соціальних та поведінкових наук. Уточнено поняття соціальної креативності особистості, а також адаптовано методи психодіагностики для української вибірки. Створено опитувальник для оцінки професійної компетентності економістів. Розроблено нові підходи до розвитку соціальної креативності майбутніх економістів.

Дисертаційна робота Олександра Поездника виконана у відповідності з планом науково-дослідної роботи кафедри психології та соціальної роботи Західноукраїнського національного університету на тему «Психодидактичні технології освітніх взаємодій та їх розвивальний потенціал» (номер державної реєстрації 0119U101004).

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків, пропозицій. Дисертаційна робота виконана на належному методологічному рівні. Визначення проблеми дослідження, формулювання його мети та завдань впливає з ретельного опрацювання літературних джерел; в роботі детально обговорено доречність всіх методів дослідження, визначено принципи формування вибірок, використано надійні методи статистичної обробки матеріалу, що дозволило автору отримати об'єктивні, достовірні і переконливі дані щодо визначення психологічних особливостей соціальної креативності як чинника професійної компетентності майбутніх економістів.

Загальна характеристика роботи. Кваліфікаційна наукова праця складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних літературних джерел та додатків. Обсяг дисертації – 176 сторінок, з них основний зміст складає 165 сторінок. Робота містить 43 таблиці, 87 ілюстрацій

(малюнки, діаграми, графіки). Список використаних літературних джерел охоплює 88 найменувань, з яких 10 іноземною (англійською) мовою.

У вступі в лаконічній, але достатньо повній формі, наведено дані щодо актуальності та обґрунтування теми дисертаційного дослідження. Автором коректно сформульовано мету, що конкретизовано у завданнях роботи, визначено об'єкт та предмет дослідження, представлено опис методів дослідження, розкрито наукову новизну та практичну значущість.

Перший розділ, що містить три підрозділи, розкриває сучасні наукові погляди на проблему соціальної креативності у системі професійної компетентності майбутніх економістів. У результаті теоретичного аналізу автором було побудовано теоретичну модель професійної компетентності економіста, представлену ціннісно-мотиваційним, регулятивно-вольовим, організаційно-управлінським, комунікативно-коопераційним, когнітивним та інформаційно-діяльним компонентами. Дисертантом професійну компетентність майбутніх економістів визначено як вмотивовану здатність до успішного здійснення професійної діяльності економіста, що забезпечується сукупністю професійно значущих знань та вмінь, когнітивних, регулятивних, організаційних, комунікативних та управлінських спроможностей.

У другому розділі дисертації надано опис комплексу застосованих психодіагностичних методик. Ґрунтовне дослідження та здійснений автором кореляційний аналіз емпіричних даних дозволив з'ясувати, що соціальна креативність майбутніх економістів корелює з низкою особистісних і комунікативних характеристик. Швидкість соціальної креативності пов'язана з комунікативною швидкістю, гнучкість і оригінальність – з емоційністю та здатністю управляти емоціями. Оригінальність і розробленість соціальної креативності позитивно корелюють з вербальною креативністю та здатністю прогнозувати поведінку інших. Рольова гнучкість і рефлексія також позитивно пов'язані з соціальною креативністю, що підвищує ефективність взаємодії. Виявлено, що деякі стилі спілкування (наприклад, авторитарний та маніпулятивний) мають негативну кореляцію із соціальною креативністю.

Також дисертантом визначено предиктори кожного із виділених компонентів професійної компетентності майбутніх економістів.

У третьому розділі автор представляє програму розвитку соціальної креативності майбутніх економістів через впровадження трьох модулів: мотиваційного, спрямованого на формування вмотивованості на участь у тренінгу, зняття психологічних бар'єрів та поліпшення психологічного клімату у групі, розвивального, спрямованого на розвиток соціальної креативності, та професійно-орієнтованого, спрямованого на розвиток професійної ідентичності майбутніх економістів та їх професійно важливих якостей, пов'язаних із соціальною креативністю. Автором подано результати перевірки впровадженої програми, що доводять її ефективність.

Все вищезазначене дозволило дисертанту якісно сформулювати вісім детальних висновків, які повністю відображають всі етапи проведеної роботи. Між завданнями дослідження і висновками розходжень немає. Доведені практичні результати роботи дозволяють використовувати основні здобутки дисертації у психологічній практиці.

Аналізуючи основну частину роботи можемо дійти висновку, що в ході виконання дослідження основної мети було досягнуто, а дисертація є завершеною науковою працею.

Основні положення та висновки дослідження викладені у 7 наукових працях, з яких 4 наукові праці опубліковані у фахових виданнях з психології. Зазначені публікації повною мірою висвітлюють основні наукові положення дисертаційної роботи. Порушень академічної доброчесності у публікаціях автора та дисертації виявлено не було.

Схвально оцінюючи дисертаційне дослідження О.В. Поєздніка, водночас, можна висловити такі зауваження та побажання, врахування яких могло б надати роботі більшої цілісності і завершеності:

1. Оцінюючи, загалом, позитивне намагання дисертанта максимально різнобічно висвітлити проблему соціальної креативності як чинника професійної компетентності майбутніх економістів, представленням

теоретичної моделі соціальної креативності та професійної компетентності економіста. Проте дослідження виграло б, якби автором було показано взаємозв'язок соціальної креативності та професійної компетентності економіста в представлених моделях.

2. Другий розділ дисертаційного дослідження містить ґрунтовний емпіричний аналіз досліджуваних явищ, проте переобтяжене великою кількістю (43 таблиці) представлених таблиць. На нашу думку, доречно було б їх скомпонувати або перемістити у додатки.

3. Автором у дисертаційному дослідженні застосовано 9 діагностичних методик та опитувальників, які спричинили масив емпіричних результатів для аналізу, які в свою чергу відобразились на об'ємних висновках. На нашу думку висновки до другого розділу бажано було б дещо скоротити.

Побажання та зазначені недоліки не є істотними й не впливають на високу позитивну оцінку дисертації, яка являє собою цікаве оригінальне та змістовне дослідження, виконане на високому науковому рівні.

Завершеність дисертації в цілому та її відповідність встановленим вимогам. Дисертаційне дослідження Поездніка Олександра Володимировича «Соціальна креативність як чинник професійної компетентності майбутніх економістів» є самостійною творчою працею, що відповідає вимогам чинного законодавства, містить нові науково-обґрунтовані дані, які є вагомим внеском у сучасну психологічну науку.

Загальний висновок. Підсумовуючи вищевказане, слід зазначити, що за актуальністю, методологічним рівнем, науковою новизною, практичним та теоретичним значенням, обсягом проведених досліджень, доказовою базою дисертаційна робота Поездніка Олександра Володимировича на тему «Соціальна креативність як чинник професійної компетентності майбутніх економістів» є самостійною і завершеною науково-дослідною роботою, в якій отримані нові обґрунтовані результати. Дисертація повністю відповідає встановленим вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України №44 від 12 січня 2022

року, а її автор – Поездник Олександр Володимирович – заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 053 – Психологія.

Офіційний опонент:

Докторка психологічних наук, професорка,
професорка кафедри психології
та соціальної роботи Вінницького державного
педагогічного університету імені
Михайла Коцюбинського

Оксана ЛЯЩ

